

Національна академія правових наук України
Науково-дослідний інститут
державного будівництва та місцевого самоврядування
Відділ проблем теорії держави і права

С И Л А Б У С

навчальної дисципліни

«ОСНОВИ НАУКОВО-ДОСЛІДНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ»

Рівень вищої освіти – третій (освітньо-науковий) рівень

Ступінь вищої освіти – доктор філософії

Галузь знань – 08 «Право»

Спеціальність – 081 «Право»

Статус навчальної дисципліни – обов'язкова

Рік набору – 2023

Харків – 2023

Силабус навчальної дисципліни «Основи науково-дослідної діяльності»
для здобувачів вищої освіти третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти
галузі знань 08 «Право» спеціальності 081 «Право». Харків: НДІ державного
будівництва та місцевого самоврядування НАПрНУ, 2023. 33 с.

Розробники:

Олейников Сергій Миколайович, кандидат юридичних наук, доцент, провідний
науковий співробітник сектору порівняльного конституційного та
муніципального права НДІ державного будівництва та місцевого
самоврядування НАПрНУ;

Головащенко Ольга Сергіївна, кандидат юридичних наук, старший науковий
співробітник, провідний науковий співробітник сектору теоретико-
методологічних проблем організації державної влади НДІ державного
будівництва та місцевого самоврядування НАПрНУ

Затверджено на засіданні Вченої ради НДІ державного будівництва та
місцевого самоврядування

(протокол № 5 від 20.05.2020 р.)

Оновлено:

(протокол засідання Вченої ради НДІ державного будівництва та місцевого
самоврядування № 8 від 26.08.2021 р.)

(протокол засідання Вченої ради НДІ державного будівництва та місцевого
самоврядування № 7 від 25.08.2022р.)

(протокол засідання Вченої ради НДІ державного будівництва та місцевого
самоврядування № 3 від 30.03.2023р.)

Дані про викладачів:

Назва навчальної дисципліни	Основи науково-дослідної діяльності
Вид навчальної дисципліни	Обов'язкова, цикл професійної підготовки
Викладач	Олейников Сергій Миколайович, провідний науковий співробітник сектору порівняльного конституційного та муніципального права, кандидат юридичних наук, доцент
Контактний телефон	(057) 700-36-69
Е-mail	soleinykov@gmail.com
Консультації	щочетверга, щоп'ятниці
Онлайн консультації	щочетверга, щоп'ятниці

Назва навчальної дисципліни	Основи науково-дослідної діяльності
Вид навчальної дисципліни	Обов'язкова, цикл професійної підготовки
Викладач	Головащенко Ольга Сергіївна, провідний науковий співробітник сектору теоретико-методологічних проблем організації державної влади НДІ державного будівництва та місцевого самоврядування НАПрНУ, кандидат юридичних наук, старший науковий співробітник
Контактний телефон	(057) 700-36-69
Е-mail	olgol07@gmail.com
Консультації	щовівторка, щосереда
Онлайн консультації	щовівторка, щосереда

Анотація навчальної дисципліни

«Основи науково-дослідної діяльності» – навчальна дисципліна циклу загальної нормативної підготовки обов'язкової компоненти, що охоплює проблеми планування, організації, виконання, правового, технологічного і

методичного забезпечення науково-дослідної діяльності, порядку підготовки, оформлення та представлення результатів науково-дослідних робіт та призначена для здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії.

Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета навчальної дисципліни – формування системи теоретичних і прикладних знань про сутність, правове регулювання, практику організації та забезпечення науково-дослідницької діяльності, формування у здобувачів компетентностей у проведенні самостійних кваліфікованих та оригінальних наукових досліджень на засадах академічної доброчесності, активізація аналітичної діяльності здобувачів, розвиток умінь і навичок по застосуванню законодавства й практики здійснення науково-дослідної діяльності в умовах реформування освітньо-наукової сфери, інтеграції вітчизняної науки у світовий науковий та Європейський дослідницький простір

Завдання:

– надання теоретичних і прикладних знань про правові, організаційні, методологічні, етичні засади, порядок планування, виконання, впровадження, контролю за здійсненням, шляхи оптимізації науково-дослідної діяльності в Україні, специфіку здійснення фундаментальних наукових досліджень у науково-дослідних установах Національної академії правових наук України, основні методи та принципи наукових досліджень;

- розуміння правових, інституційних, організаційно-правових, функціональних аспектів реформи освітньо-наукової сфери в умовах інтеграції вітчизняної науки у світовий науковий та Європейський дослідницький простір з урахуванням національних інтересів;

– розуміння особливостей правового статусу науково-педагогічних і наукових працівників, процесу підготовки наукових кадрів вищої кваліфікації,

порядку державного визнання рівня кваліфікації вченого, наукового стажування та підвищення кваліфікації, атестації наукових працівників;

– сприяння оволодінню науково-дослідницьким інструментарієм та навичками визначення оптимальних шляхів і засобів розв'язання науково-прикладних завдань, які пов'язані з організацією наукових досліджень, із застосуванням традиційних та інноваційних методів, прийомів та технологій наукових досліджень;

– надання навичок логічного, критичного і системного аналізу практики наукового пошуку, роботи з науковими текстами, інформаційно-пошуковими базами і науковими платформами,

– опанування здобувачами правил обрання предметної області наукового дослідження, навичок щодо формулювання теми, об'єкта, предмета, мети, завдань та методології дослідження;

– розуміння сутності, змісту правового регулювання та специфіки захисту авторського права і суміжних прав, правил наукової етики та механізмів контролю за їх дотриманням;

– опанування здобувачами порядку, форми визначення результатів наукових досліджень, їх впровадження, належного документального оформлення, оприлюднення, презентації та захисту наукових робіт;

– надання навичок володіння знаннями застосування сучасних інформаційно-комунікаційних технологій у наукових дослідженнях; пошуку ефективних шляхів і засобів збору й обробки емпіричного та теоретичного матеріалу із проблематики наукового дослідження у сфері права;

– розвиток спроможності здобувачів розуміти та визначати тенденції та перспективні напрямки наукових досліджень у предметній сфері професійної діяльності;

Навчальна дисципліна у структурі освітньо-професійної програми.

Міждисциплінарні зв'язки

Кореквізити: При вивченні даної дисципліни використовуються знання, отримані з наступних дисциплін: теорії права, філософії права, методології педагогічної діяльності у вищій школі, іноземної мови.

Постреквізити: дисципліни, для вивчення яких потрібні знання, уміння і навички, що здобуваються після вивчення даної дисципліни: правничі системи сучасності; актуальні проблеми сучасного державознавства; інституційне право Європейського Союзу; доктринальні проблеми конституційного та муніципального права; сучасні проблеми державотворення в зарубіжних країнах; виборче право; територіальна організація державної влади та місцевого самоврядування в Україні; належне урядування та верховенство права: питання імплементації європейських стандартів; універсальні та регіональні стандарти прав людини та шляхи їх імплементації в Україні.

Предметні компетентності здобувача вищої освіти

– ПК – 1 Створення наукових та інформаційних умов для розуміння проблем та ідей сучасної гносеології й методології наукових досліджень та шляхів наукового пізнання світу.

– ПК – 2. Формування розуміння функціонування наукового знання у сучасному інформаційному суспільстві та адаптації сучасних досягнень науки до науково-дослідного процесу.

– ПК – 3. Формування здатності до креативності, продукуванню нових ідей під час науково-дослідницької діяльності, виховання критичного ставлення до наукової та загально-соціальної інформації.

– ПК – 4. Здатність використовувати та формулювати наукові категорії та поняття (термінологію) на основні використання методів, підходів та принципів наукових досліджень.

– ПК – 5. Здатність до використання теоретико-методологічних, методичних та організаційних аспектів здійснення науково-дослідницької діяльності та технологій її виконання.

- ПК – 6. Оволодіння навичками усного та писемного наукового мовлення, його стилями та видами.
- ПК – 7. Уміння визначати критерії оптимальної структурної побудови текстів наукових досліджень.
- ПК – 8. Засвоєння нормативно-правової основи науково-дослідної діяльності здобувачів вищої освіти.
- ПК– 9. Засвоєння основ інформаційного забезпечення науково-дослідної діяльності.
- ПК – 10. Здатність ефективно використовувати методи дослідження на рівнях – філософському, загально-науковому та спеціальних під час підготовки результатів науково-дослідної роботи.
- ПК – 11. Сприйняття вимог та правил академічної доброчесності, вимог до цитування використаних джерел, неприпустимості плагіату.
- ПК– 12. Засвоєння навичок користування міжнародними та національними науково-метричними базами даних, вміння створювати та користуватися їх профілями.

Очікувані результати навчання здобувача вищої освіти

У результаті освоєння навчальної дисципліни «Основи науково-дослідної діяльності» здобувач вищої освіти повинен демонструвати наступні результати навчання:

- РН НД – 1. Розуміти й аналізувати динаміку сучасних уявлень про призначення та функції науки, як специфічної діяльності та соціального феномену.
- РН НД – 2. Демонструвати розуміння та оцінку функціонування наукового знання у сучасному інформаційному суспільстві та адаптації досягнень сучасних суспільних наук до науково-дослідної діяльності.

– РН НД – 3. Виявити здатність до осмислення та продукування нових ідей під час науково-дослідницької діяльності, критичного (аналітичного) ставлення до наукової та загально-соціальної інформації.

– РН НД – 4. Оволодіти професійними навичками оформлення та презентації результатів власних наукових досліджень в предметній галузі.

– РН НД – 5. Вміти застосовувати логічний, критичний і системний аналіз під час досліджень державно-правових явищ та процесів, виявляти здатність до виявленню їх закономірностей

– РН НД – 6. Коректно та ефективно користуватися загально-науковою, правничою та спеціально-науковою термінологію (поняттями) в процесі науково-дослідної діяльності.

– РН НД – 7. Впроваджувати системні міждисциплінарні (міжгалузеві) дослідження, з урахуванням специфіки предмету дослідження.

– РН НД – 8. Вільно орієнтуватися в засобах пошуку, оцінки та використанні інформаційних джерел, що забезпечують науково-дослідну діяльність, володіння на необхідному рівні інформаційно-комунікаційними технологіями та потенційних можливостей штучного інтелекту.

– РН НД – 9. Оволодіти прийомами, стилями, способами та видами усного та писемного наукового мовлення.

– РН НД – 10. Засвоїти вимоги та правила академічної доброчесності, неприпустимості плагіату, належного цитування використаних наукових та інших інформаційних джерел під час виконання, оформлення та презентації результатів власного наукового дослідження.

– РН НД – 11. Вміти користуватися міжнародними та національними науково-метричними базами даних, створювати власні та користуватися профілями науковців.

– РН НД – 12. Вміти редагувати і перекладати тексти власних наукових досліджень.

Опис навчальної дисципліни

Кількість кредитів ЄКТС: 6

Кількість модулів: 2

Загальна кількість годин: 180

Термін викладання: 2,3 семестр

Види навчальних занять та самостійна робота здобувачів вищої освіти

№ п/п	Дата проведення	Тема навчальної дисципліни	Обсяг у годинах			
			Усього	У тому числі		
				Лекції	Практичні заняття, семінарські заняття, колоквіуми тощо	Самостійн а робота
	<i>згідно розкладу</i>	Модуль 1. Теоретико- методологічні та організаційно- правові засади наукової діяльності в Україні				
1.		Тема 1. Наука як соціальний феномен. Основи гносеології та методології науки.	14	4	2	8
2.		Тема 2. Правове регулювання та організація наукової діяльності в Україні	14	4	2	8
3.		Тема 3. Організація та порядок здійснення науково-дослідницької діяльності у науково-дослідних установах НАН України та Національної академії правових наук України	10	2		8

4.		<i>Тема 4. Особливості правового статусу наукових працівників та здобувачів наукового ступеня доктора філософії і доктора наук в Україні</i>	12	2	2	8
5.		<i>Тема 5. Зміст та складові науково-дослідного процесу</i>	18	4	2	12
6.		<i>Тема 6. Інформаційне забезпечення науково-дослідної діяльності</i>	18	4	2	12
7.		<i>Тема 7. Напрямки реформи освітньо-наукової сфери в умовах інтеграції вітчизняної науки у світовий науковий та Європейський дослідницький простір</i>	10	2		8
		<i>Разом</i>	96	22	10	64
		<i>Модуль 2. Організація наукових досліджень здобувачів та особливості виконання науково-дослідної роботи у сфері права</i>				
8.		<i>Тема 8. Наукові публікації: поняття, вимоги, методика підготовки</i>	12	2	2	8
9.		<i>Тема 9. Основні вимоги до наукового тексту</i>	8	2	2	4
10		<i>Тема 10. Оформлення та апробація результатів наукового дослідження</i>	2	2		4
11.		<i>Тема 11. Основні вимоги нормативних</i>	10	2		8

		документів до оформлення та порядку захисту дисертаційних досліджень				
12.		Тема 12. Компетентність у підготовці наукового тексту	6	2		4
13.		Тема 13. Редагування наукового тексту. Особливості перекладу наукових текстів	8	2	2	4
14.		Тема 14. Науково-метричні бази даних в дослідній діяльності.	12	2	2	8
15.		Тема 15. Етичні вимоги щодо науково-дослідної діяльності. Академічна доброчесність.	12	2	2	8
16.		Тема 16. Використання інформаційно-комунікативних технологій (ІКТ) та Chat GPT в науковій діяльності.	10	2		8
		Разом	84	18	10	56
		Усього годин / кредитів ECTS	180/6	40	20	120

Самостійна робота здобувачів

Самостійна робота здобувачів здійснюється у таких формах:

- доопрацювання матеріалів лекції,
- розробка схем, таблиць з тем навчальної дисципліни,
- робота в інформаційних мережах,
- анотування прочитаної додаткової літератури,
- підготовка постатейних матеріалів до нормативно-правових актів щодо організації науково-дослідної роботи,

- підготовка презентації, есе, усної доповіді,
- підготовка та подання до опублікування наукової статті, розділу монографії, тез наукової доповіді чи повідомлення,
- здійснення аналізу законопроектів та змін законодавства тощо.

Завдання та методичні рекомендації для практичних занять та самостійної роботи наведено у навчально-методичному посібнику з навчальної дисципліни «основи науково-дослідної діяльності» для здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії галузі знань 08 «Право» спеціальності 081 «Право».

Навчально-методичне та інформаційне забезпечення навчальної дисципліни

Нормативно-правові акти

1. Закон України «Про вищу освіту» від 1 липня 2014 р. № 1556-VII URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text>;
2. Закон України «Про наукову і наукову технічну діяльність» від 26 листопада 2015 р. № 848- VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/848-19#Text>
3. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах)» від 23 березня 2016 р. № 261 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/261-2016-п#Text>;
4. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження переліку галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти» від 29 квітня 2015 р. № 266 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/266-2015-п#Text>;
5. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії» від 12 січня 2022 р. № 44 URL:

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/44-2022-п#Text>;

6. Наказ Міністерства освіти і науки України «Про особливості запровадження переліку галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 29 квітня 2015 року № 266» від 6 листопада 2015 р. № 1151 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1460-15#Text>;

7. Наказ Держспоживстандарту України «Національний класифікатор України. Класифікатор професій ДК 003:2010» від 28 липня 2010 р. № 327 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/va327609-10#Text>.

8. Про затвердження Положення про атестацію наукових працівників: постанова Кабінету Міністрів України від 13 серпня 1999 р. № 1475 (зі змінами) URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1475-99-п#n10> ;

9. Про затвердження Порядку проведення державної атестації наукових установ та закладів вищої освіти в частині провадження такими закладами наукової (науково-технічної) діяльності: постанова Кабінету Міністрів України від 19 липня 2017 р. № 540 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/540-2017-п#Text>

10. Про затвердження Вимог до оформлення дисертацій: наказ Міністерства освіти і науки України від 12 січ. 2017 р. № 40 (зі змінами) URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0155-17#Text>

11. Про затвердження Порядку державної реєстрації та обліку науково-дослідних, дослідно-конструкторських робіт і дисертацій: наказ Міністерства освіти і науки України від 24 березня 2022 р. № 271 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0640-22#Text>

12. Про опублікування результатів дисертацій на здобуття наукових ступенів доктора і кандидата наук: наказ Міністерства освіти і науки України від 22 вересня 2019 р. № 1220 (зі змінами) URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1086-19#Text>

13. Деякі питання присудження (позбавлення) наукових ступенів: Постанова Кабінету Міністрів України від 17 листопада 2021 р. № 1197 URL:

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1197-2021-п#Text>

14. Про затвердження Положення про спеціалізовану вчену раду з присудження наукового ступеня доктора наук: наказ Міністерства освіти і науки України від 13 грудня 2021 р. № 1359 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0028-22#Text>

15. Про затвердження Порядку конкурсного відбору та фінансування проектів Національним фондом досліджень України: Постанова Кабінету Міністрів України від 27 грудня 2019 р. № 1170 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1170-2019-п#Text>

16. Стратегія розвитку вищої освіти в Україні на 2021-2031 роки URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/rizne/2020/09/25/rozvitku-vishchoiosviti-v-ukraini-02-10-2020.pdf>

Література

Основна література

1. Академічна доброчесність: проблеми дотримання та пріоритети поширення серед молодих вчених: монографія /за заг. ред. Н. Г. Сорокіної, А. Є. Артюхова, О.І.Дегтярьової. Дніпро: ДРІДУ НАДУ, 2017. 169 с.
2. Бойко Ю. П. Основи наукових досліджень. Хмельницький: ХНУ, 2023. 138 с.
3. Брижко В.М., Фурашев В.М. Інформаційне право та інформаційне законодавство: наукове видання / НДПП НАПрН України. Київ: Видавничий дім «АртЕК», 2020. 288 с.
4. Данильян О. Г. Методологія наукових досліджень: підручник/ О. Г. Данильян, О. П. Дзьобань. Харків : Право, 2019.
5. Євтушенко М., Хижняк М. Методологія та організація наукових досліджень. Навчальний посібник. К.: Центр навчальної літератури, 2019. 350 с.
6. Зацерковний В. І. Методологія наукових досліджень : навч. посіб. / В. І. Зацерковний, І. В. Тішаєв, В. К. Демидов. Ніжин : НДУ ім. М. Гоголя,

2017.

7. Корягін М. В. Основи наукових досліджень : навч. вид. / М. В. Корягін, М. Ю. Чік. – Київ : Алерта, 2019.

8. Костін Ю. Д. Теорія і методологія наукових досліджень. Харків: ХНУРЕ, 2021. 152 с.

9. Литвин С. Х. Підготовка дослідницького проєкту та презентація результатів наукових досліджень. Київ: Ліра-К, 2022. 267 с.

10. Методологія та організація наукових досліджень : навч. посіб. / І. С. Добронравова, О. В. Руденко, Л. І. Сидоренко та ін. ; за ред. І. С. Добронравової (ч. 1), О. В. Руденко (ч. 2). К.: ВПЦ "Київський університет", 2018.

11. Медвідь В. Ю., Данько Ю. І., Коблянська І. І. Методологія та організація наукових досліджень (у структурно-логічних схемах і таблицях): навч. посіб. Суми: СНАУ, 2020.

12. Навчально-методичний посібник для самостійної роботи та практичних занять з навчальної дисципліни «Основи науково-дослідної діяльності» для здобувачів вищої освіти третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти галузі знань 08 «Право» спеціальності 081 «Право» / уклад.: Олейников С.М., Головащенко О.С. Харків: НДІ державного будівництва та місцевого самоврядування НАПрНУ, 2023.

13. Методологія та організація наукових досліджень: навч. посіб./ І. С. Добронравова, О. В. Руденко, Л. І. Сидоренко та ін. ; за ред. І. С. Добронравової, О. В. Руденко. Київ : ВПЦ "Київ. ун-т", 2018.

14. Ніконенко У. М. Основи методології та організації наукових досліджень. Львів: Укр. акад. друкарства, 2022. 168 с.

15. Організація і проведення наукових досліджень: навч. посіб. для магістрів, аспірантів та докторантів/ Є.В.Гаврилко [та ін.], Держ. ун-т телекомунікацій, К.: 2019. 88 с.

16. Онищенко В. О. Основи наукових досліджень та науково-технічної творчості. Київ: Ліра-К, 2020. 278 с.

17. Самсонов В.В., Сільвестров А.М., Тачиніна О.М. Методологія

наукових досліджень та приклади її використання: Навч. посібник. К.: НУХТ, 2022.

Додаткова література

1. Ганьба О.Б., Мірошніченко В.І. Особливості сучасної методології правових наукових досліджень. Парадигма пізнання: гуманітарні питання. 2016, № 2 (13). С. 1–13.
2. Головащенко О.С. Європейський досвід розбудови дослідницької інфраструктури в умовах цифровізації публічного управління. Державне будівництво та місцеве самоврядування : зб. науков. праць / редкол.: С. Г. Серьогіна та ін., м. Харків. Право, 2022. Вип. 43. С. 208-216.
3. Головащенко О.С. Правова основа розбудови системи дослідницьких інфраструктур в Україні. Право та інновації : наук.-практ. журн. / редкол.: К. В. Єфремова (голов. ред.) та ін. Харків : НДІ правового забезпечення інноваційного розвитку НАПрН України, 2022. № 3(39). 2022. С. 30-34.
4. Головащенко О.С. Розвиток дослідницької інфраструктури в умовах глобалізації: досвід Чеської республіки. Право та інновації / редкол.: К. В. Єфремова (голов. ред.) та ін. Харків: НДІ правового забезпечення інноваційного розвитку НАПрН України, 2021. № 4(36). 2021. С. 112-116.
5. Головащенко О.С. Розробка дорожньої карти дослідницьких інфраструктур: досвід Швейцарії. Право та інновації : наук.-практ. журн. / редкол.: К. В. Єфремова (голов. ред.) та ін. – Харків : НДІ правового забезпечення інноваційного розвитку НАПрН України, 2022. № 4(40). 2022. С. 18-22.
6. Дзьобань О. П., Яроцький В. Л. Соціологічний та аксіологічний напрямки сучасних правових досліджень. Інформація і право. 2018. № 1 (24). С. 5-13.
7. Корсак, К. Нооглосарій-2 - ноонауки для майбутнього без колапсів / К. Корсак, Ю. Корсак // Вища школа. – 2019. – № 2. – С. 31—53.
8. Loiko V., Butenko A., Teremetskyi V., Serohina S., Sukhomlyn V. Level of the information ecosystem of an educational institution and the impact of the

digitization process on its development. Revista de la Universidad del Zulia. Volume 14. Issue 39. Page 474-491.

9. Інноваційна діяльність як предмет наукових досліджень / В. М. Лященко // Педагогіка та психологія : зб. наук. пр. / Харків. нац. пед. ун-т імені Г. С. Сковороди ; за заг. ред. І. Ф. Прокопенка, С. Т. Золотухіної. – Харків : Діса Плюс, 2018. – Вип. 59. – С. 24—31. 321.
10. Big Data Meets Survey Science: A Collection of Innovative Methods, First Edition. Edited by Craig A. Hill, Paul P. Biemer, Trent D. Buskirk, Lilli Japac, Antje Kirchner, Stas Kolenikov, and Lars E. Lyberg. 2021 John Wiley & Sons, Inc. Published 2021 by John Wiley & Sons, Inc. – https://www.academia.edu/112379400/Big_data_meets_survey_science_A_collection_of_innovative_methods
11. Лященко, Л. Тема "Англійська мова" у сфері досліджень науковців вищої школи України. Вища школа. 2018. № 3. С. 51—61.
12. Олейников С.М. Зловживання правами як неправомірна поведінка. Наука і техніка сьогодні. 2022, № 6(6). С. 348–362. DOI: 10.52058/2786-6025-2022-6(6)-348-362
13. Oleinykov, S. Theoretical definiteness of the concept of state legal coercion. Державне будівництво та місцеве самоврядування: зб. наук. пр. / ред.: С. Г. Серьогіна та ін. Харків: Право, 2021. Вип. 42. 202 с. С. 38–51.
14. Олейников С.М. Юридична діяльність владних суб'єктів в контексті соціального призначення та етико-правової природи. Державне будівництво і місцеве самоврядування 2022, № 43. С. 191– 207.
15. Oleinykov S. N. Ethics and legal aspects of public institutions' legal activities. Міжнародний науковий журнал «Грааль науки» № 14-15. С. 140–145.
16. Олейников С.М. Морально-правові основи діяльності суб'єктів влади. SWorldJournal, 2022, № 13 (т. 2), с. 98–103.
17. S.N. Oleinykov, S.S. Shestopal, V.N. Babenko, A.P. Rabets, E.V. Burova. Nature of legal behavior: the concept of definition and their evolution. Humanities & Social Sciences Reviews. 2019. № 6 (7), P. 201-205.

18. Svitlana Hryhorivna Serohina, Serhii Boldyriev, Tatyana Steshenko, Svitlana Fomina. Status and directions of perspective of the development of legal education: analysis of international experience. CUESTIONES POLÍTICAS Vol. 39. № 70 (2021). P. 211-221.
19. Тоцька О. Л. Управління розвитком вищої освіти України в Європейському освітньому просторі: монографія. Луцьк: Вежа-Друк, 2020. 532 с
20. Тоцька О. Л. Управління проектом підготовки доктора філософії засобами Microsoft Office Project. Інформаційні технології і засоби навчання. 2020. Т. 78. № 4. С. 177–192.
21. Топольник, Я. В. Методичні рекомендації з використання засобів інформаційно-комунікаційної підтримки науково-педагогічних досліджень : для здобувачів ступенів вищ. освіти "Магістр" і "Доктор філософії" в галузі знань "Освіта" / Я. В. Топольник ; Держ. вищ. навч. закл. "Донбас. держ. пед. ун-т". – Слов'янськ : Вид-во Б. І. Маторіна, 2018.
22. Rahmatov, A. (2022). Methods of teaching computer science as a pedagogical science. central asian journal of mathematical theory and computer sciences.
23. Rafael Ventura. The use of scientific methods and models in the philosophy of science. 2024. DOI: [10.1007/s11192-024-04931-6](https://doi.org/10.1007/s11192-024-04931-6)
24. Roberta Steinberga. Monologic and dialogic method in the process of social science studies. Education Reform Education Content Research and Implementation Problems. 2023. <https://www.researchgate.net/search.Search.html?query=Methods+of+science&type=publication>
25. Ann Reisner. Reading Social Science Methods. 2023. <https://www.researchgate.net/search.Search.html?query=Methods+of+science&type=publication>
26. Z. Luo, W. Lu, J. He, Y. Wang. Combination of research questions and methods: A new measurement of scientific novelty. Journal of Informetrics.

<https://doi.org/10.1016/j.joi.2022.101282>.

27. M. Zaumanis. Research Data Visualization and Scientific Graphics: for Papers, Presentations and Proposals. Independently published. 2021. 105p. 14.
28. J. Staddon. Scientific Method: How Science Works, Fails to Work, and Pretends to Work. Routledge; 1st edition. 2017. 148 p.

Інтернет-ресурси

1. <http://portal.rada.gov.ua> – Офіційний веб-сайт Верховної Ради України.
2. <http://kmu.gov.ua> – Офіційний веб-сайт Кабінету Міністрів України.
3. <http://ccu.gov.ua> – Офіційний веб-сайт Конституційного Суду України.
4. <http://president.gov.ua> – Офіційний веб-сайт Президента України.
5. <http://mon.gov.ua/ua/tag/nauka> - Міністерство освіти і науки України.
6. <https://naqa.gov.ua/> - Національне агентство із забезпечення якості вищої освіти.
7. <http://europa.eu.int/eur-lex> – База даних законодавства ЄС
8. <http://www.court.gov.ua> – Судова влада України
9. <http://www.echr.coe.int/Pages/home.aspx?p=home> – Сайт Європейського Суду з прав людини
10. <https://www.ombudsman.gov.ua/> – Сайт Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини
11. <https://nim.media/> - «Наука та метрика». Електронний журнал.
12. <http://www.nbuv.gov.ua> - Офіційний сайт Національної бібліотеки України імені В.І. Вернадського.
13. <http://www.dffd.gov.ua/index.php?lang=ua> - Державний фонд фундаментальних досліджень.

Вимоги викладача

Здобувачі вищої освіти повинні:

- виконувати завдання згідно навчального плану,
- бути присутніми на лекціях, практичних заняттях, колоквіумах та на інших формах навчання,
- здійснювати підготовку до практичних занять, якісно виконувати передбачені письмові завдання,
- брати активну участь в обговоренні питань та завдань на практичних заняттях,
- опрацьовувати обов'язкові літературу та інші інформаційні джерела,
- ознайомитися з правозастосовною практикою,
- якісно виконувати завдання самостійної роботи,
- додержуватися вимог академічної доброчесності, не допускати повторюваності та плагіату,
- дотримуватися навчальної етики, поважно ставитися до учасників навчального процесу,
- бути уважним, зваженим, дотримуватися дисципліни і часових меж лекційних та практичних занять.

Здобувачам вищої освіти *рекомендується*:

- вивчати додаткову літературу з навчальної дисципліни,
- брати участь у наукових конференціях, конкурсах наукових праць,
- відпрацьовувати пропущені заняття,
- відвідувати консультації викладача з метою уточнення та поглиблення отриманих знань.

Обов'язковою вимогою є дотримання здобувачами принципів та засад наукової етики та академічної доброчесності.

Контрольні заходи

Оцінювання результатів засвоєння навчальної дисципліни «Основи науково-дослідної діяльності» передбачає проведення поточного, проміжного та підсумкового контролю і здійснюється на основі накопичувальної бально-рейтингової системи.

Поточний контроль знань здобувачів включає:

– контроль якості засвоєння програмного матеріалу навчальної дисципліни на практичних заняттях із застосуванням таких засобів: усне, письмове або експрес-опитування, виконання текстових завдань, вирішення практичних завдань тощо. Поточний контроль має на меті перевірку рівня підготовки студента з вивчення поточного матеріалу. У ході практичного заняття здобувач може отримати оцінку за *чотирибальною шкалою (0; 1; 1,5; 2, що розраховується з урахуванням кількості практичних занять з дисципліни.*

– контроль якості засвоєння програмного матеріалу навчальної дисципліни, що проводяться наприкінці модулів (колоквіуми, контрольні роботи, тестування). Максимальна оцінка за модульний контроль – *3 бали.*

Протягом семестру здобувачі виконують завдання для самостійної роботи (*анотування прочитаної додаткової літератури, підготовки постатейних матеріалів, підготовка усної доповіді, презентації, підготовки та подання до опублікування наукової статті, тез наукової доповіді чи повідомлення тощо*). Максимальна кількість балів за самостійну роботу – *10 балів.*

Формою **проміжного контролю** знань здобувачів із навчальної дисципліни є **залік**. *Залік складається в усній формі у вигляді співбесіди за основними питаннями змісту навчальної дисципліни та з урахуванням виконання здобувачем навчального плану.*

Формою **підсумкового контролю** знань здобувачів із навчальної дисципліни є **іспит**, що оцінюється за шкалою від 0 до 60 балів. Іспит складається в усній формі за білетами до іспиту. Мінімальна оцінка результатів поточного, проміжного контролю та самостійної роботи, за якої здобувач допускається до іспиту, становить 25 балів.

Критерії оцінювання самостійної роботи

Оцінка Самостійної роботи	Вид роботи	Кількість балів	Опис балів
	Наукова стаття (наукова робота на конкурс)	Max 10	Самостійне виконання наукової статті (наукової роботи на конкурс) та направлення її на опублікування до редакції фахового видання (до орг.комітету конкурсу).
		5	Самостійне виконання наукової статті (наукової роботи на конкурс), погодження її з викладачем, однак не направлення її на опублікування (конкурс) до редакції фахового видання, або опублікування такої статті у нефаховому виданні
		Мін 0	Обрання теми написання наукової статті (наукової роботи на конкурс), однак незавершення виконання роботи або несамостійне виконання роботи, або виконання роботи, яка містить значну кількість доктринальних, правових та інших помилок, які неможливо виправити без повного перероблення роботи.
	Тези наукових доповідей і повідомлень	Max 8	Самостійне виконання тез наукових доповідей, направлення їх до організаційного відділу тематичної конференції та участь у конференції
		4	Самостійне виконання тез наукової доповіді, погодження їх з викладачем, однак не направлення їх на опублікування та участь у конференції
		Мін 0	Обрання теми для написання тез доповідей, однак невиконання роботи або несамостійне виконання роботи, або виконання роботи, яка містить значну кількість доктринальних помилок, які неможливо виправити без повного перероблення роботи
Есе (наукове повідомлення за вузькоспеціалізованою проблематикою)	Max 6	Глибоке знання та висвітлення проблем, пов'язаних із темою дослідження. Вільне володіння матеріалом, вміння самостійно й творчо мислити, знаходити, узагальнювати, аналізувати матеріал, робити самостійні теоретичні і практичні висновки.	
	3	Основні питання висвітлено поверхнево	
	Мін 0	Основні положення теми не висвітлено, в наведеному матеріалі є велика кількість помилок, немає висновків, відсутнє володіння матеріалом роботи.	
Підготовка тематичних презентацій	Max 6	Презентації є змістовними, висвітлюють основний матеріал теми та проблеми прикладного характеру. Студент проявляє володіння матеріалом презентацій, орієнтується в їх змісті, може проілюструвати значення наведеної інформації.	
	3	Презентація лише частково відображає зміст теми, не містить частину важливих інформаційних даних. Студент посередньо	

		орієнтується в сутності інформації, наведеної у презентації
	Мін 0	Презентація не відображає сутність теми за якою вона виконувалась. Студент не орієнтується в матеріалі, що містить презентація та в проблематиці навчальної дисципліни.
Анотування додаткової літератури (наукових статей і монографій)	Мах 4	Проведення самостійного аналізу значної кількості джерел літератури (не менше 5 джерел з одної правової проблематики) та висвітлення основних авторських підходів до предмету аналізу (обраної теми для анотування). Наведення власних висновків з анотованого матеріалу.
	2	Проведення аналізу декількох джерел літератури та здійснення анотування основних думок їх авторів. Відсутність власних висновків з анотованого матеріалу.
	Мін 0	Обрання тематики для анотування додаткової літератури, погодження її з викладачем, проте не виконання роботи.

Методи педагогічного контролю

1) традиційні:

методи усного контролю: - індивідуальне опитування, - вирішення практичних завдань, казусів тощо; - обговорення винесених в плани семінарських занять питань тем; - групова робота при вирішенні конкретних завдань; - індивідуальні доповіді на заздалегідь узгоджену з викладачем тему/аналіз конкретної наукової статті (статей), монографії, судової практики.

методи письмового контролю: - вирішення тестових завдань, - написання контрольних робіт, есе у межах запропонованих тем тощо;

2) інноваційні методи: портфоліо, презентації, кейс-вимірювачі, тощо;

3) методи самоконтролю: уміння самостійно оцінювати свої знання, проходити тестування онлайн, peer review тощо.

Розподіл балів між формами організації освітнього процесу

і видами контрольних заходів

<i>Поточний контроль</i>				<i>Самостійна робота студентів</i>	<i>Підсумковий контроль (іспит)</i>	<i>Підсумкова оцінка знань</i>
<i>Модуль № 1</i>		<i>Модуль № 2</i>				
<i>п/з</i>	<i>модульний контроль (колоквіум)</i>	<i>п/з</i>	<i>модульний контроль (колоквіум)</i>			
<i>max 10</i>	<i>max 3</i>	<i>max 14</i>	<i>max 3</i>	<i>max 10</i>	<i>max 60</i>	<i>max 100</i>

ВИМОГИ ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ		
Види занять	Кількість балів відповідно до виду заняття (за один вид заняття)	Критерії оцінювання
Семінарські заняття під час аудиторної роботи	2	відмінний рівень засвоєння навчального матеріалу з теми, можливі окремі несуттєві недоліки
	1,5	добре засвоєння матеріалу з теми, але є незначні помилки
	1	задовільний рівень засвоєння матеріалу з теми, суттєві і у значній кількості помилки
	0,5	мінімальний рівень засвоєння матеріалу з теми, але достатній для оцінювання
	0	поверхневий рівень засвоєння матеріалу з теми, велика кількість помилок
Самостійна робота	0-10	Критерії оцінювання визначені в залежності від обраного виду роботи та якості її виконання та відображені в окремій таблиці у розділі Контрольні заходи
Проміжний	зараховано	теоретичний матеріал засвоєно на рівні, достатньому

контроль у формі заліку		для самостійних висновків
	незараховано	теоретичний матеріал не засвоєно, відсутність уявлення про предмет навчальної дисципліни
Підсумковий контроль у формі іспиту	51-60	- всебічне, систематичне і глибоке знання матеріалу, передбаченого програмою навчальної дисципліни; здатність до самостійного поповнення знань з дисципліни та використання отриманих знань у науково-дослідній роботі
	41-50	- достатньо повне знання матеріалу, передбаченого програмою навчальної дисципліни, за відсутності у відповіді суттєвих неточностей; - здатність до самостійного поповнення знань з дисципліни, розуміння їх значення для науково-дослідної роботи
	31-40	- знання основного матеріалу, передбаченого програмою навчальної дисципліни, в обсязі, достатньому для науково-дослідної роботи; - помилки у відповіді на іспиті за наявності уявлення про шляхи їх самостійного усунення
	21-30	- знання основного матеріалу, передбаченого програмою навчальної дисципліни, в обсязі, достатньому для науково-дослідної роботи; - помилки у відповіді на іспиті при відсутності уявлення про шляхи їх самостійного усунення
	11-20	- прогалини в знаннях з певних частин основного матеріалу, передбаченого програмою навчальної дисципліни; - помилки та суттєві неточності у відповіді на іспиті
	0-10	- відсутність знань значної частини основного матеріалу, передбаченого програмою навчальної дисципліни; - відсутність очікуваних результатів навчання.

Контрольні питання з навчальної дисципліни

1. Наука як вид пізнавальної діяльності та соціальний інститут.
2. Класифікація наук. Місце юридичної науки у системі наук.
3. Цінності науки. Соціальні функції та принципи науки.
4. Загально-наукові функції юридичної науки.
5. Спеціальні функції юридичної науки.
6. Співвідношення наукового та практичного пізнання. Специфіка наукового пізнання у правознавстві.
7. Принципи наукового пізнання.
8. Основні поняття науки: теорія, принцип, категорія, ідея, гіпотеза, судження, умовивід, концепція, факт.
9. Роль фактів у науковому пізнанні.
10. Наукова проблема. Фактори впливу на спосіб постановки й вирішення проблеми.
11. Наукова гіпотеза. Структура гіпотези. Вимоги до наукової гіпотези. Види гіпотез. Доказ гіпотези.
12. Концепція та теорія як найбільш розвинені форми наукового пізнання.
13. Сутність та функції методології юридичної науки. Класифікація методів наукового пізнання.
14. Філософсько-світоглядні методи в науково-юридичних дослідженнях.
15. Особливості застосування загальнонаукових методів у правових дослідженнях.
16. Співвідношення теоретичних та емпіричних методів у науково-юридичному дослідженні.
17. Кількісні та якісні методи наукових досліджень.
18. Особливості застосування законів логіки у науковому дослідженні.
19. Системний підхід у науковому пізнанні та його характеристика.
20. Метод структурно-функціонального аналізу.
21. Синергетика як стратегія наукового пошуку.
22. Порівняльно-правовий метод та компаративістика.

- 23.Парадигмальна основа науково-юридичного дослідження. Роль наукової парадигми у забезпеченні спадкоємності розвитку науки й наукової творчості.
- 24.Наукова діяльність, її види та форми: науково-дослідницька діяльність, науково-організаційна діяльність; науково-інформаційна діяльність; науково-педагогічна діяльність; науково-допоміжна діяльність. Фундаментальні та прикладні наукові дослідження.
- 25.Правове регулювання організації наукової діяльності в Україні.
- 26.Суб'єкти державного регулювання у сфері наукової і науково-технічної діяльності.
- 27.Державне управління науковою діяльністю в Україні.
- 28.Цілі та напрями державної політики у сфері наукової і науково-технічної діяльності в Україні.
- 29.Національна академія наук України та галузеві академії наук України: правовий статус, завдання та значення.
- 30.Наукові установи як суб'єкти наукової діяльності.
- 31.НДІ державного будівництва та місцевого самоврядування НАПрНУ: основні напрями діяльності, завдання та структура.
- 32.Національна рада України з питань розвитку науки і технологій: правовий статус, функції, структура.
- 33.Джерела фінансування наукових досліджень. Грантова підтримка наукової і науково-технічної діяльності в Україні.
- 34.Правовий статус, завдання та принципи діяльності Національного фонду досліджень України.
- 35.Пріоритетні напрями розвитку науки і техніки в Україні. Порядок формування тематики та контролю за виконанням наукових досліджень в НАПрНУ
- 36.Правовий статус наукових працівників в Україні. Оплата і стимулювання праці вчених.
- 37.Форми підготовки наукових кадрів та підвищення їхньої кваліфікації.

38. Наукові ступені та вчені звання в Україні: сутність, значення, порядок присудження.
39. Статус аспіранта та докторанта, їх права й обов'язки.
40. Етапи підготовки аспіранта. Індивідуальний план наукової роботи здобувача наукового ступеню.
41. Порядок підготовки здобувачів наукового ступеня доктора наук у докторантурі.
42. Правове регулювання порядку присудження наукових ступенів та присвоєння вчених звань в Україні.
43. Атестація наукових працівників в Україні.
44. Державна підтримка міжнародного наукового та науково-технічного співробітництва в Україні.
45. Програми академічної мобільності та їх фінансування.
46. Напрями реформування освітньо-наукової сфери в умовах інтеграції вітчизняної науки у світовий науковий та Європейський дослідницький простір.
47. Організація творчої діяльності науковця. Основні принципи раціональної організації наукової діяльності.
48. Наукове дослідження як основна форма наукової діяльності. Види та ознаки наукового дослідження.
49. Етапи наукового дослідження.
50. Особливості планування науково-дослідної роботи. Розробка індивідуальних планів-завдань учасниками досліджень та організація контролю за їх виконанням.
51. Вивчення ступеню дослідженості обраної проблеми: визначення кола питань, що потребують розробки. Постановка та формулювання наукової проблеми дослідження.
52. Категоріальний апарат наукового дослідження. Мета, об'єкт, предмет дослідження.

53. Обґрунтування актуальності проблеми. Наукова новизна, її функції. Теоретична та практична значущість.
54. Сучасні технології пошуку і аналізу інформації.
55. Джерела інформації та їх використання у науково-дослідній роботі. Специфіка джерел юридичних досліджень.
56. Особливості інформаційного пошуку при проведенні наукового дослідження.
57. Організація роботи з науково-теоретичними та емпіричними джерелами.
58. Види та структура науково-дослідної продукції: монографія; наукова стаття; доповідь, тези доповіді; підручник; навчальний посібник; реферат, анотація; рецензія, відгук; дисертація; науковий звіт.
59. Зміст та особливості оформлення наукової статті. Мета і структура наукової статті.
60. Вимоги до публікації наукових статей для здобувача наукового ступеня.
61. Тематика, класифікація та рейтингування наукових видань. Вибір видання для публікації результатів власних досліджень.
62. Наукова монографія як вид наукової публікації. Нормативні вимоги до структури, обсягу, рецензування, тиражу, наявності міжнародного стандартного номера ISBN. Основні відмінності між дисертацією й монографією.
63. Основні вимоги до обсягу, структури та оформлення тез наукової доповіді.
64. Науковий звіт як результат виконання науково-дослідної теми.
65. Рецензія наукової роботи і вимоги щодо її змісту та оформлення.
66. Науковий стиль мовлення та вимоги до оформлення наукової роботи.
67. Основні правила посилання і цитування. Оформлення списку використаних джерел і літератури.
68. Форми представлення результатів наукових досліджень. Цифрові технології презентації результатів наукового дослідження.

69. Профіль науковця як інструмент презентації результатів наукового дослідження.
70. Зв'язок наукової діяльності з наукометричними показниками. Міжнародні наукометричні бази даних. Система реєстрації та ідентифікації авторів наукових робіт.
71. Дисертаційна робота як результат наукового дослідження. Загальні вимоги до оформлення, структурні частини.
72. Вступ до дисертаційної роботи, його композиція.
73. Загальна методика виконання дисертаційного дослідження.
74. Оформлення документів до захисту дисертації.
75. Попереднє обговорення дисертації. Вимоги до виступу здобувача.
76. Підготовка до захисту дисертації. Підготовка електронної презентації.
77. Процедура прилюдного захисту дисертації.
78. Оформлення документів атестаційної справи здобувача наукового ступеня.
79. Впровадження результатів наукової роботи в наукову, навчальну, практичну та правозастосовну діяльність.
80. Позбавлення наукових ступенів. Розгляд апеляцій, пов'язаних з присудженням (позбавленням) наукового ступеня.
81. Етичні стандарти у науковій діяльності.
82. Академічна доброчесність: поняття та правові засади.
83. Фундаментальні цінності академічної доброчесності.
84. Основні види порушень академічної доброчесності.
85. Методи запобігання академічній нечесності. Академічна відповідальність.
86. Культура наукової полеміки. Авторські докази й аргументація.
87. Правове регулювання охорони та захисту інтелектуальної власності в Україні.
88. Правове регулювання захисту авторського права в Україні.
89. Особисті майнові і немайнові права суб'єктів авторського права.

90. Нормативно-правові засади попередження плагіату у науково-дослідницькій діяльності.

Шкала підсумкового педагогічного контролю

Оцінка за шкалою ECTS	Визначення	Оцінка за національною шкалою	Оцінка за 100-бальною шкалою, що використовується в НДІ	Рівень компетентності здобувача
A	Відмінно – високий рівень Здобувач має всебічні знання в межах вимог навчальної програми, уміє формулювати уміє формулювати висновки на основі отриманих знань, обґрунтовувати свою світоглядну та громадську позицію. Володіє методологією наукового пізнання, творчої діяльності, уміє застосовувати отримані знання при вирішенні професійних завдань.	5	90 – 100	Високий
B	Дуже добре – вище середнього рівня з кількома помилками Здобувач добре володіє вивченим матеріалом з дисципліни в межах вимог навчальної програми, намагається формулювати світоглядні та методологічні висновки на основі отриманих знань, обґрунтувати свою світоглядну та громадську позицію. Володіє методологією наукового пізнання, уміє застосовувати отримані знання при вирішенні професійних завдань. Водночас відповідь має певні неточності.	4	80 – 89	Достатній
C	Добре – у цілому правильна			

	<p>відповідь з певною кількістю незначних помилок</p> <p>Здобувач виявляє знання в межах вимог навчальної програми. Робить спроби формулювати світоглядні й методологічні висновки на основі отриманих знань. Уміє застосовувати отримані знання при вирішенні професійних завдань за зразком. Водночас відповідь є недостатньо осмисленою, має помилки і неточності.</p>		75 – 79	
D	<p>Задовільно – непогано, але зі значною кількістю недоліків.</p> <p>Здобувач відтворює частину навчального матеріалу і виявляє здатність формулювати висновки на основі отриманих знань та застосовувати отримані знання при вирішенні професійних завдань за допомогою викладача. Відповідь має суттєві помилки.</p>	3	70 – 74	Середній
E	<p>Достатньо – виконання задовольняє мінімальні критерії.</p> <p>Здобувач володіє навчальним матеріалом на рівні, вищому за початковий, відтворює значну його частину на репродуктивному рівні. Відповідь має суттєві помилки.</p>		60 – 69	
FX	<p>Незадовільно – потрібно попрацювати перед тим, як перескладати іспит</p> <p>Здобувач відтворює незначну частину навчального матеріалу виявляє слабку здатність формулювати висновки на основі отриманих знань та</p>	2	35 – 59	Низький

	<p>застосовувати отримані знання при вирішенні професійних завдань за допомогою викладача. Відповідь має суттєві помилки та прогалини.</p>			
F	<p>Незадовільно – необхідна серйозна подальша робота, обов'язковий повторний курс. Здобувач володіє матеріалом на рівні елементарного розпізнання і відтворення окремих фактів, елементів, об'єктів. Відповідь має суттєві помилки та прогалини.</p>		0 – 34	